

Kovács Attila

Quo vadis, Európai Unió?

Az európai polgárság minden tagállam által elfogadható
egységes meghatározásáért

Az európai alkotmánytervezettel kapcsolatosan sokan hiányolják, hogy a ratifikációs viták nem a nagy európai nyilvánosság előtt zajlanak, illetve zajlottak le, hanem csak a tagországok szűk, nemzeti nyilvánossága előtt – ott, ahol egyáltalán voltak nyilvános viták... Sajnos nemcsak ez a baj. Az Unió polgárai országoként nem ugyanarról az alkotmánytervezetről beszélnek, azon egyszerű okból kifolyólag, hogy a fordítások gyakran tükrözik a szavazásokat szervező politikai csoportok rejtett szándékait és a választópolgároknak az EU-val szemben támasztott, gyakran alaptalan, elvárásait. Egy szó, mint száz: országoként nem pontosan ugyanarra az alkotmánytervezetre adjuk le a szavazatainkat. Hogyan lehetséges, hogy az EU szemet huny sokszor lényegét érintő formai hibák fölött? Ki lesz a felelős, akár pénzügyileg is, ha a szavazatok eredményeit formai hibák miatt semmisnek kell majd utólag nyilvánítani?

Többek között, az alkotmánytervezetek, országoként nem azonos módon határozzák meg az **uniós polgárság** fogalmát. Például a francia eredeti szöveg fogalmazása szerint „*uniós polgár mindenki, aki valamelyik tagállam nemzetiségével bír*”. Ebből a definícióból egyenesen következne, hogy az Európai Unió az európai nemzetállamok valamilyen koalíciója. Innen az Európai Bizottság volt elnökének, Jacques Delorsnak azonnali javaslata, melyet azután mások is átvettek és kórusban hangoztattak: „Az Európai Unió nemzetállamok Föderációja”. Ez a formula jól csengett a franciák fülében, akik számára az állam és a nemzet határai egybeesnek. De gyorsan hangtompítót kellett rátenni, és végül teljesen ejtették, hiszen az Unió nem minden tagállama nemzetállam, mint ahogy arra, nagyon helyesen, Robert Badinter volt francia miniszter is emlékeztetett. Így jutottunk el a jelenleg elfogadott formulához, mely szerint „*az Európai Unió azoknak a szuverén európai államoknak a Föderációja, melyek az Unió alkotmánytervezetében rögzített célkitűzésekkel egyetértenek*”. Sokatmondó azonban, hogy az európai polgárság francia meghatározását mindeddig mégsem módosították. Egyes tagállamok viszont, közöttük hazánk is, levonták az Unió státusából a logikus következtetéseket, és a saját alkotmánytervezeteikbe így iktatták be, helyesen, az uniós polgárság meghatározását: „*Uniós polgár mindenki, aki a tagállamok valamelyikének állampolgára. Az uniós polgárság kiegészíti, és nem helyettesíti a nemzeti állampolgárságot*”. Itt emlékeztessünk arra, hogy szemben a nemzetállammal, az Unió különbséget tesz „nemzetiség” (nationalité) és „állampolgárság” (citoyenneté) között, hiszen van európai (állam)polgárság, de nincs európai nemzetiség.

Számunkra elképzelhetetlen, hogy az Európai Unió az európai polgárság két egymástól eltérő definícióját egyidejűleg elfogadhassa... Az alkotmánytervezet szövegeinek egyeztetésére várva, kéretik kifüggeszteni az EU ajtajára: „Az európai szuverén államok Föderációja, mely mielőbb a nemzetállamok Föderációja akar lenni”.

Ez az ideológiai következetlenség, már rövid lejáratra is, súlyos politikai zavarokhoz vezethet. Nemrégiben olvashattuk a sajtóban, hogy Petersen úr, az Egyesült Nemzetek koszovói Missziójának (MINUK) a vezetője kijelentette a Biztonsági Tanács előtt, hogy

„Koszovó felosztása irreális elképzelés, mert az a társadalom melyet most építünk, minden közösségnek helyet kíván biztosítani, toleráns és többnemzetiségű”. Ezt a pontot nem öntötték hivatalos formába az EU Brüsszelben üléselő külügyminiszterei, holott a 25 tagállam többsége az említett elképzeléssel nem értett egyet.

Ezt a pontot nem véglegesítették az Unió külügyminiszterei, mert némelyikük úgy véli, hogy az EU jelenlegi státusa ideiglenes, és hogy az európai szuverén, toleráns és gyakran többnemzetiségű államok Föderációja záros határidőn belül át kell, hogy adja a helyét kevésbé toleráns, etnikailag egységesnek mondott nemzetállamok Föderációjának. Ezért nem ismeri az európai alkotmánytervezet a nemzeti kisebbségeknek még a fogalmát sem. Többek között bizonyára ez is az oka annak, hogy két nagy, demokratikus hagyományokkal rendelkező nép, a francia és a holland, nemet mondott a jelenlegi uniós alkotmánytervezetre, figyelmeztetve minket is arra, hogy nem mondhatunk le a nemzeti kisebbségek kollektív jogainak az alkotmányba foglalásáról.